

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Число 34.

Неделя 2 Мая 1843.

Год. II.

НАЙВЕЋА РАДОСТЬ.

Кадъ погледимъ на планине
И богате на равнине
Мое србске Домовине:
У срдцу ми онда сине
Чисто райска радость!

Кадъ ту чистымъ дишемъ зракомъ
Благодатнимъ грејимъ тракомъ:
Онда исто желимъ свакомъ,
Комъ на срдцу лежи жаркомъ
Та найвећа радость!

А на славу Домовине
Кадъ помыслимъ, одъ милине
Духъ ме теши — и да сине
— Србскій славанъ буди сыне —
Вечна Србу радость!

У. Н. Саду.

Јорђе Јовановић.

ФРАНКЛИНЪ.

одъ Стаматовића.

(продужено.)

Покрай вишећегъ овогъ и благороднегъ управљая старао се јоштъ Франклињ съ дивљимъ достойнимъ усиливањемъ и за свое морално усаврешавањемъ, збогъ чега се узга цѣлый свой животъ забављао са рођеномъ својомъ добродѣтельи и съ ињимъ извершиваша-

њемъ. Нека рођене рѣчи Франклинове изъ животописа нѣговогъ узете о томъ настъ даль извѣсте. „У двадесетъ и другој живота мојь години, вели онъ, одважимъ се я, да морално савершенство постигнемъ. Я такоживити зажелимъ, да никада погрѣшку какову не учинимъ, и да све оно надвладамъ, на што бы ме естествена иаклоностъ и уобычайностъ навлечила была. У овой намѣри овако самъ поступао. Подъ тринаестъ именима я самъ све мени онда познате, нужне и кое самъ имати желіо добродѣтельи обузимао. Свакой одъ овых добродѣтельей дао самъ по једанъ смисао, кои в све оно, што самъ я желіо, точно означавао. Тако самъ за уредность ово изабрао: Подай свакој ствари право нѣно место, а свакој твогъ посла части право нѣно време. За мирноју пакъ ово самъ ставио: Подражавай Исусу и Сократу. А будући да самъ я у свима добродѣтельима савершень быти желіо, то ни самъ за добро держао, да на све добродѣтельи у једанпутъ на валимъ, него самъ одредио, да наипре једну само предъ очима имамъ, и онда текъ, кадъ съ ињимъ готовъ будемъ, другој да пређемъ. Знаюћи пакъ то, да нѣколико присвоены добродѣтельный присвојавање

други добродѣтельї олакшаваю, овако самъ посао мой започео и уредио га: Напредъ самъ ставио умѣреность, ћрь она трезноћу главе подпомаже, коя є одвећъ нуждна ондѣ, гдѣ є све-
днако паженѣ потребно и гдѣ се непрестано на опрезу противъ стары обычая и противъ силе мамљивы заблу-
ђена быти мора. — Будући пакъ да є и то Франклињ примѣтio, како є по Питагоровомъ „совѣту“ свакидаший ій испытъ одвећъ нужданъ, то є уписао у једну книжицу коя є найповольнія вѣму побожна и морална изъ светогъ пи-
сма и классически списателя изречения у себи садержавала, свои тринаестъ до-
бродѣтельи у тринаестъ повучены пре-
града. Ове препраде прекрстіо є онъ узъ дужь по числу седмичны дана у седамъ струка, и онда є за сваку добродѣтель одредио по једну седмицу, у којој є свакогъ вечера назначавао све свое противъ исте добродѣтельи учинѣне по-
грѣшке; пакъ є тако себе у свима до-
бродѣтельима усавершавао. Не мањ за одвећъ праведно и нуждно держао є онъ, да Бога као изворъ найве-
ће премудрости и силе у помоћь се-
би свагда призыва, зато є кратку једну молитву саставио био, и ю посведин-
но употребљавао. Цѣла ова молитва пред-
ставля намъ по Франклиновымъ писма-
ма у различнимъ изразима свећднако по-
нављаоћесе и узза цѣлый животъ сачувано побожно, дѣтињско,
благодарно и любави пуно чув-
ство овогъ благородногъ човеколюбца.
Иста се молитва овако свершавала:
„Благай Отче! наймилостивији руководи-
телю! прими моје умиљате услуге,
које твојој дѣци чинимъ као най-
могућніју благодарностъ за твоју є-
днако трајноју доброту! — Умѣрености
својој приписује онъ своје дуговѣ-
чно и свагда крѣпко здравље, а ради-

ности и штедљивости пространо своје имућство и све науке, које су га по-
лезнымъ грађаниномъ учиниле и про-
славиле га. Искрености и правед-
ности својој приписује онъ повѣренѣ
свогъ народа и отечества. „И се на-
дамъ“ вели Франклињ, „да ћедунѣки мои
потомци примѣту момъ слѣдовати и пло-
дove иѣгове жићти“.

Франклињ јошть и то вели, да є
намѣравао, како да подъ овимъ именомъ
„Художество добродѣтельи“ свое преко
цѣлогъ живота владаћи поступању свѣ-
ту саобщти. Онъ се надао, да ће мла-
дежь увѣрити моћи, како она ни
чимъ на свѣту срећномъ се учинити
не може, него једномъ само честно-
шћу својомъ. Изъ найячегъ увѣреня
свогъ пише добродѣтельный и многоис-
кусни мудраць на другомъ мѣсту; „И
као свето то держимъ, да никда јошть
на свѣту никакавъ великиј мужъ ни
є живјо, који у правомъ смислу ни є и
добродѣтеланъ био.

(продуженje слѣдује.)

НОЋ У ОЧИ НОВЕ ГОДИНЕ СДНОГЪ НЕСРЕЋНИКА.

(Изъ Жана Пола.)

Некиј старый човекъ стаяше око по-
ноћи у очи нове године на прозору, и
гледаше са погледомъ некогъ дугогъ о-
чараніја горе на непокретно вечно цвета-
юће небо, и доле на тијо, чисту, белу
земљу, на којој нико садъ тако одъ ра-
дости и сна остављиће небываше, као онъ.
Јрь иѣговъ гробъ небываше већъ далеко
одъ иѣга: онъ бываше само снегомъ ста-
рости, а не зелениломъ младости по-
кривенъ, нити онъ изъ целогъ свогъ бо-
гатогъ живота ишта друго ношаše, не-
го заблуђења, греове и болесть, изрда-
но тело, опустошеној душу, прси пуне

Утрова и старость пуну покаянія. Нѣгови лепи младости дани враћау се данась као каква страшила одъ нѣга, и одвлачау га опетъ предъ оно оло ютро, где га є првый путь отаць нѣговъ на раскршће живота ставіо, одъ куда десній путь сунчаномъ стазомъ добродетельи у неку пространу тію землю, пуну светлостій и жетвій и пуну анђела вођаше, а леви у критичняке злочинія, у неку црну пучину пуну каплюћегъ отрова, пуну пиштући змія и тавны задушни пары.

Ахъ! зміє висише о нѣговимъ пресима и отровне капље на нѣговомъ јзыку, и онъ знаћаше сада где є.

Безъ свести и са неисказаномъ тугомъ викне онъ горе путь неба: „Дай ми опетъ младость мою!. О отче, стави ме опетъ на раскршће да друкче бирамъ“!

Али је нѣговогъ отца и нѣгове младости одавно нестало. Виђе где блудећи оганъ по млакама игра, и где се у грబлю гаси, и рекне: „То су мои луди дани“. Виђе једну звезду где съ неба лећи, и у паданю се блиста, и на земљи се разилази. „То самъ я“, рекне нѣгово позлећено срдце, и змійски зубови покаянія дубље ране у нѣму копау.

Буктајоћа фантазіја показиваше му милеће месећнаке и ветреняча претећи му, дизаше своје мишице горе, и једна у самртной кући заостала ларфа, једнако нѣгово обличје на се узимаше.

У по разбоя тогъ засвира у једанпутъ музика за нову годину съ торња као изъ далека какво црквено певанје. Онъ буде слабије гађићи — и гледаше по оризонту око и преко простране земље и мышилаше на пріятелъ своје младости, кои сада сретніи и боли одъ нѣга земальски учитељи, отцеви срећне деце и благословени люди быиу, и рекне: „О и я самъ могао као и вы ову ноћь са сумњомъ очима преспавати, да самъ само тео — ахъ, драги родитељи, я самъ мо-

гао сретанъ быти, да самъ ваше новогодишње желѣ и науке испуњавао быо“!

У грозничавомъ опоминяњу на време младости своје учини му се, као да се ларфа са нѣговимъ обличјемъ у самртной кући подизаше — на послетку она суверѣмъ, ков у очи нове године виле и будућности виђа, постане живоснимъ младићемъ.

Садъ јо већъ немогаше више гледати — закрили си очи: топле сузе илидама текоше пресушући се у снегъ — онъ само јошъ слабо уздисаше, безъ утехе и безъ свести: „Дођи само опетъ, младости, дођи опетъ“...

И она опетъ дође; јръ онъ је у очи нове године тако страшно само сјајао — онъ быаше јошъ младићъ; само нѣгова заблуђења ни су санъ била. Али онъ зафали Богу, што је јошъ младъ на гадњимъ путовима злочиніја обрнути се и на сувачну стазу натрагъ вратити се могао, коя у чисту земљу жетве води. —

Врати се съ њимъ, младиј читатељо, ако на нѣговомъ заблудиломъ путу стоишъ! Овай грозећи санъ позніје ће твой судја быти; али кадъ ты некада пунъ туге узвичешъ: „Дођи опетъ лепа младости“! — то она више неће дођи

Средов.

ДОПИСИ.

Изъ Субботице: У очи царевогъ дана на почеће, и увеличаніје обштељ овогъ светкованіја, као залогъ искренje подданническе верности прама Нјуовогъ Величества срећно царствуюћегъ Јимператора и краља нашегъ Фердинанда V. представљено је позориште подъ насловомъ „Нума Помпилиј“ по Соларију па просто-србскіј дјиљекту преведено Ч. Г. Јованомъ Вујчемъ, мѣстнымъ нашимъ Намѣстникомъ. Млога отлична господа пространне наше вароши присуствујемъ своимъ украсили су разновиднѣји кругъ многочислены слушателя. Представљачи ове позоришне игре све србски Гимназијали

ученици, оссобитомъ својомъ вештиномъ јошть су већу живость дали, лепочь, и торжеству овомъ прикладномъ комаду; а Г. Намѣстникъ, као неуморимый обштелюбљивый тридесетолѣтни катахетъ опетъ наше с укрепљу у истиномъ нашемъ увереню, и прамиа иѣга общтемъ почитанію: да є срећанъ, кон є подъ иѣговомъ благимъ обучениемъ нараштай достиго. Сутра дань велико звено између пущиаве топова, све верие подданике позве у светији храмъ: да скуномъ молитвомъ припаднемо подножју небесногъ Творца, да предоброгъ нашегъ Оца, као помазаника свога, на срећу целогъ, срећномъ иѣговомъ скитру подлежећегъ народа на млога лѣта поживи. При светомъ Богослужежу, долгоденствено су присуствовала, како сва мѣстна магистратуална и гражданска господа, тако и у вароши нашој лежеће краљ Саксонскогъ куражке регементе сви чиновинци с' цѣлнимъ раздѣленіемъ. Разногъ исповѣданія побожно обштество велехвалљногъ нашегъ сладкопѣвца Ч. Г. Ісака Луданка, мѣстногъ пароха тихоумилно пѣње у тако є сладко изумленије довело, да є на свакогъ лицу изразъ страхопочитанія, и пуногъ удовольства, видити се мого. Цело пакъ ово свето торжество окрунисало є сходно дану овомъ слово „о сајозу између цркве, и гражданскогъ содружества“ говорено вышехвалљнимъ Г. Намѣстникомъ, когъ є морална сладкорѣчивостъ више позната, негъ што бы ю с' перомъ описивати нуждно было.

— i й.

Изъ Бретиславе. Одавна є веће цео нашъ народъ изјављивао жelu за народнимъ Новинама. Господинъ Людевитъ Штуръ, желећи захтевану овомъ задоста учинити, научи привилегију за „Словенске народне новине“ тражити и зату цѣљ є онъ јоштъ 29 Мај прош. год. прошњу кр. унг. наместничству предао. — Да жelu ове ни сужелъ само поједињи особа, него жelu целога народа, то отуда видимо, што се ствари ове не само духовничество, него и мирски Стариши еднако примају, што као свою сматрају и помоћи јој настоје. Найпре є сл. Нитранска Епархија издала одъ 43 особе подписану сведочбу о потреби словенски Новина, гдје кр. унг. наместничство покорно моли, да се ова наша праведна жела што пре изнуни.

Затимъ су у име три евангеличке суперинтенденције Г. Г. суперинтенденти Јосефий, Себерини и Стромски подобну сведочбу напољ издали. Г. Кашпаръ Фејирпатацкай, ватреный напиј, и одавна већу познатији родолюбацъ, положи кауцију одъ 4000 фр. сп., а тымъ опетъ нову заслугу за словенски народъ задобије. Но ономадне стигла є къ нама изъ Турчанске вармеће сведочба, коя є са 143 подписи првијена, одъ кон 148 спадају на славне Стариши исте вармеће, на више и ниже племство, (између кон се налазе и многи вармећки самовици) остали пакъ на католичко и евангеличко духовничество. Више подписа читамо следујуће велеважне речи; — „Найвећомъ се надеждомъ пантамо, не само мы, кон смо сведочбу ову подпишли, него и сви Словаци, да ће наше праведне и понизне жеље одъ сл. кр. наместничства испуниће быти, тымъ више, што су сви остали народи у Унгарској истимъ доброчинствомъ обдарени“. ....

(конацъ слѣдује)

ВѢСТИ.

При главной 16 и 17 Април. п. н. Чонградске вармеће скупштини, на којој є наше Свештенство потврдило, благоволило є Иѣгово високородије Г. Гавриљ Фелдвари, администраторъ, нашегъ ревностногъ списателя и далеко чувеногъ родолюбца, Чести. Г. Павла Стаматовића присједатељъ исте вармеће наименовати.

СМЕСИЦА.

(Врела єзера.) Сѣверни Американацъ Монтгомерий, кон є 1833 по налогу иѣговогъ владѣніја у Гватималу путовао, да є о „врелимъ єзерма кодъ Агвахапе у Држави Санть Салвадоръ следеће извѣстіје: „Найвеће одъ ини заузима око 170 стопа простора. У свима є воде одъ быстроравнѣ бое, и скоче врло ћи и пиштаюћи 3-4 стопе у бешникама у висъ. У дебеле, беле облаке претварајућа се пара заузима у воздуху великиј просторъ. Земља баше у близини ови вѣчно кинећи казана тако време, да небы были изтрайти могли, да ни смо на ногама срећомъ найачу обућу имали.

Blätter für lit. Unterh. 2840.

A. A.

НОШИВО.

(съ образомъ ч. 9.)

Издаватељ Димитріј Јовановић. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕЧТИ словима Баймеловимъ.